

Pilar 3 | **2011**
BN Bank ASA

BN Bank

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsolidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Innhold

Innledning	3
Dagens kapitaldekningsregler	4
Metodevalg for BN Bank ASA	8
Konsolidering.....	8
Kapitaldekning	9
Styring og kontroll av risiko	10
Sammenligning av regulatorisk og økonomisk kapitalbehov	20

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Innledning

Krav til finansinstitusjonenes beregning av kapitaldekning, Basel II, trådte i kraft 1. januar 2007. Kapitalkravene stiller spesifikke krav om offentliggjøring av finansiell informasjon (Pilar 3) som skal bidra til at ulike markedsaktører bedre kan vurdere institusjonens risikonivå, risikostyring og kontroll samt kapitalisering.

Dette dokumentet inneholder informasjon om risikostyring, risikomåling og kapitaldekning i henhold til kravene i kapitalkravsforskriftens del IX Pilar 3. Pilar 3 er ikke underlagt revisjon.

Metodene som anvendes for beregning av kapitalkrav for kreditt risiko, markedsrisiko og operasjonell risiko (Pilar 1) er beskrevet i dokumentet. Videre inneholder det informasjon om bankens interne måling, rapportering og styring av risiko (Pilar 2). Metodene for beregning av økonomisk kapital, samt bruken av denne i bankens styring er også beskrevet. I beregningene av økonomisk kapital blir også andre risikotyper enn de som er dekket av kapitalkravene kvantifisert.

Det legges opp til å utarbeide et tilsvarende dokument hvert år i tilknytning til årsrapporten. Vesentlige endringer som gjør at innholdet i dokumentet avviker betydelig fra faktiske forhold vil kunne medføre hyppigere oppdatering av informasjonen.

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Dagens kapitaldekningsregler

EUs direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge fra 1. januar 2007. Regelverket bygger på en ny standard for kapitaldekningsberegninger fra Bank for International Settlements (BIS). Formålet med kapitaldekningsreguleringen var å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

Kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 2: Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

I de påfølgende kapitlene er det redegjort nærmere for innholdet i den enkelte pilar.

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

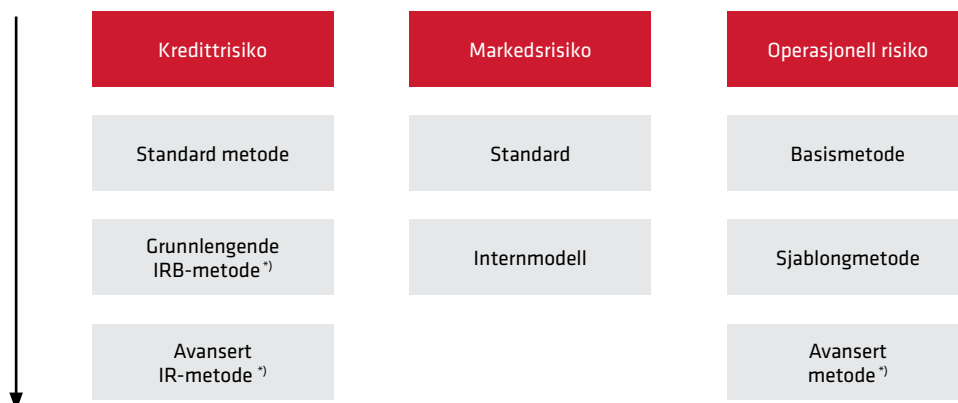
Pilar 1

Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning og er en videreutvikling av det tidligere kapitaldekningsregelverket, Basel I. De nye reglene innebærer ingen endring i den grunnleggende konstruksjonen av kapitalkravet, som fortsatt blir 8 %, men det er noen endringer i regelverket for hva som kan regnes som ansvarlig kapital og sammensetningen av denne. De store endringene gjelder beregningen av kapitalkravet for kredittrisiko og introduksjonen av et eksplisitt kapitalkrav for operasjonell risiko. Krav til kapitaldekning for markedsrisiko berøres i mindre grad av det nye regelverket.

$$\frac{\text{Kjernekapital + Tilleggskapital}}{\text{Kredittrisiko + Markedsrisiko + Operasjonell risiko}} \geq 8\%$$

Figur 1 viser de ulike metodene bankene kan benytte for å komme frem til beregningsgrunnlaget.

Figur 1: Kapitalkravsmoell

^{*)} Metodene krever godkjenning av Finanstilsynet

For banker som er godkjent å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko, betyr det at det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko er basert på bankens interne risikovurderinger. Dette vil gjøre det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning mer risikosensitivt, slik at kapitalkravet i større grad vil samsvare med risikoen i de underliggende porteføljer.

Ved bruk av Grunnleggende IRB-metode beregnes risikoparametere PD (misligholdssannsynlighet) og S (størrelsesparameter) ved bruk av egne modeller. Risikoparametrene KF (konverteringsfaktor til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold, "EAD") og LGD (tapsgrad gitt mislighold) er sjablongregler fastsatt i Forskrift om Kapitalkrav.

Ved bruk av Avansert IRB-metode for massemarked beregnes risikoparametrene EAD, PD, KF og LGD ved bruk av egne modeller. Disse parametrene benyttes for beregning av kapitalkravet.

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsolidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Pilar 2

Pilar 2 er basert på to hovedprinsipper. Bankene skal ha en prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde sitt kapitalnivå. I tillegg skal tilsynsmyndighetene gjennomgå og evaluere bankenes interne vurdering av kapitalbehov og strategier, samt overvåke og sikre overholdelse av de myndighetspålagte kapitalkravene. Tilsynet har myndighet til å sette i verk passende tilsynsmessige tiltak om de ikke er tilfreds med resultatet av denne prosessen. Det regulatoriske kravet om bankenes innrapportering av ICAAP ble gjeldende første gang i 2008.

Pilar 3

Formålet med pilar 3 er å supplere minimumskravene i pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i pilar 2. Pilar 3 skal bidra til at ulike markedsaktører bedre kan vurdere institusjonenes risikonivå på ulike områder, deres styring og kontroll med risikoene samt institusjonens kapitalisering.

Intensjonen er at Pilar 3 skal medvirke til økt markedsdisiplin gjennom at markedsaktører har tilgang til relevant informasjon om institusjonene og kan handle deretter. Institusjonene kan med de nye kapitaldekningsreglene i større grad enn tidligere benytte egne metoder for å beregne kapitalkravet. Offentliggjøring av relevant informasjon er derfor blitt viktigere.

Nye reguleringer

Nye kapitaldekningsregler (Basel III)

Som en følge av den internasjonale finanskrisen ble det klart at dagens regelverk ikke har vært tilstrekkelig robust til at man har vært i stand til å regulere seg vekk fra krisen. Konsekvensen av dette er en rekke endringer i regelverket for å sikre økt robusthet. Forslagene i CRD IV er vurdert av Finanstilsynet og Norges bank, og de norske tilsynsmyndighetene støtter de internasjonale forslagene.

Nye krav til nivå og sammensetning av kjernekapital

Selv om minimum kapitaldekningsnivå ikke er endret vil det på internasjonalt nivå finne sted en vesentlig skjerping av krav til sammensetning av kjernekapitalen. Finanstilsynet i Norge har ligget i forkant, og de fleste av forslagene til innstramming av fradrag i kjernekapital vil derfor ha mindre effekt for norske banker enn for en del andre finansinstitusjoner i Europa.

Innføring av et uvektet kapitalkrav (Leverage Ratio)

Lave kapitalvekter har medført at institusjoner har kunnet ha betydelige eksponeringer som har hatt lave risikovekter. Verdifall på disse posisjonene medførte en svekkelse av soliditet og et behov for avvikling av posisjoner for å styrke kapitaldekningen. På grunn av de lave risikovektene medførte det at vesentlige posisjoner ble realisert, og forsterket prisfallet. Innføring av et uvektet kapitalkrav vil bidra til å dempe disse effektene.

I tillegg til regnskapsmessig balanse skal det foretas justeringer for off-balance poster. Det foreløpige forslaget er på 3 % og vil ikke påvirke konsernets kapitalbehov.

BN Bank har en leverage ratio på 7,1% per 4.kvartal 2011.

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsolidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Innføring av nye kapitalbuffere

Bufferkravet er todelt, en bevaringsbuffer og en motsyklisk buffer.

Kravet til bevaringsbuffer på 2,5 % av bankens beregningsgrunnlag gjelder alltid. I bevaringsbufferen er det ulike restriksjoner på en banks utdeling av overskudd avhengig av hvor i bufferområdet en bank befinner seg. Dersom banken er nær minstekravet til egenkapital, er restriksjonene store. Dersom banken nesten oppfyller bufferkravet er restriksjonene små.

Når det motsykliske bufferkravet skrur på av myndighetene, øker mengden bufferkapital en bank må ha for ikke å møte restriksjoner på utdeling av overskuddet, og hele skalaen for restriksjonene strekkes tilsvarende. Baselkomiteens forslag om motsyklisk kapitalbuffer innebærer at banker kan pålegges et tilleggskrav til egenkapitalen dersom systemrisikoen i økonomien øker, for eksempel på grunn av høye formuespriser og høyt kredittvolum.

Tilleggskravet skal gjelde alle banker, siden denne systemrisikoen også kan ramme banker som ikke selv har hatt svært høy utlånsvekst. Den viktigste virkningen av tilleggskravet vil normalt være at bankene blir bedre rustet til å dekke tapene om de skulle komme.

Tilleggskravet vil kunne være fra null til 2,5 prosent og fastsettes av nasjonale tilsynsmyndigheter. Etter Baselkomiteens forslag vil kravet gjelde alle banker som gir kreditt til kunder i vedkommende land. Utenlandske banker og deres filialer skal pålegges bufferkrav på utlån til vertslandet av hjemlandets myndigheter, i samsvar med det vertslandet bestemmer.

BN Bank har en kjernekapitalandel på 10,99% og ren kjernekapitalandel 9,51% per 4.kvartal 2011.

Fremoverskuende nedskrivninger

Overgangen til nye nedskrivningsregler medførte en betydelig tilbakeføring av tapsavsetninger i banknæringen, både i Norge og utlandet. Kravet om objektivt observerbare bevis som grunnlag for nedskrivning (incurred loss) har som konsekvens av nedskrivningene blir konjunkturfølsomme. Det er stilt spørsmål ved om disse egenskapene er konjunkturfosterkende (prosykliske).

Internasjonalt jobbes det nå med en overgang til fremoverskuende nedskrivninger (expected loss). Det er flere utfordringer knyttet til disse endringene, men IASB og FASB jobber med tanke på å etablere et felles regelverk som skal erstatte IAS 39.

Innføring av kvantitative likviditetskrav

Innføring av likviditetskrav (LCR)

Finansinstitusjoner møter stadig strengere krav for å ha en tilstrekkelig likviditetsbuffer for å overleve perioder med stort stress. LCR (Liquidity Coverage Ratio) har store likhetstrekk med tradisjonelle likviditetsindikatorer, men stiller strenge krav til hva som kvalifiserer som likvide aktiva. I hovedsak inngår kontanter, statspapirer og svært likvide aktiva (i dette tilfelle definert som obligasjoner med fortrinnsrett og godt ratede industriobligasjoner). Disse aktivaene skal dekke en netto negativ kontantstrøm i en stresset periode på 30 dager. I stresset inngår både balanse og off-balanceposter. Det lovkrav forventes innført i 2015.

BN Bank har en LCR på 60,1 per 4.kvartal 2011.

Innføring av krav om langsiktig finansiering(NSFR)

I etterkant av finanskrisen har fokus i større grad rettet seg mot løpetiden på bankens finansiering. Gjennom etablering av dette nøkkeltallet skal en sikre at bankens eiendelsside i balansen er tilstrekkelig langsiktig og stabilt finansiert, i dette tilfellet definert som finansiert med løpetider over ett år. Kravet forventes innført i 2018

BN Bank har en NSFR på 79,8 per 4.kvartal 2011.

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsolidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Metodevalg for BN Bank ASA

Kredittrisiko

BN Bank ASA benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Standardmetoden innebærer at det benyttes standardiserte, myndighetsbestemte risikovekter ved beregningen av kapitalkravet.

Banken har ambisjon om å ta i bruk den såkalte avanserte IRB-metoden for mesteparten av utlånsporteføljen. Styret vedtok i 2010 å påstarte en prosess med sikte på å søke om Finanstilsynets godkjenning som Avansert IRB-bank.

Operasjonell risiko

Ved beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden, som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til gjennomsnittlig inntekt siste tre år.

Markedsrisiko

BN Bank ASA er fritatt fra krav om å beregne markedsrisiko siden handelsporteføljen vanligvis ikke er større enn 5 % iht. kapitalkravforskriften § 31-5.

Konsolidering

Oversikt over datterselskaper

BN Bank konsernet består av banken BN Bank, kredittforetakene Bolig- og Næringskreditt AS (BNkreditt) og BN Boligkreditt AS (BN Boligkreditt). I tillegg inngår eiendomsselskapene Munkegata 21 AS og Collection Eiendom AS som er opprettet i 2010.

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Kapitaldekning

BN Bank har etablert en strategi og prosess for risikostyring og vurdering av kapitalbehov og hvordan dette kan opprettholdes. Samlebetegnelsen for dette er ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process). Vurderingen av kapitalbehovet inkluderer størrelse, sammensetning og fordeling av den ansvarlige kapitalen tilpasset nivået på de risikoer som banken er eller kan bli utsatt for. Vurderingene er risikobaserte og fremoverskuende. Risikoområder som vurderes i tillegg til Pillar 1 risikoene, er konsentrasjonsrisiko i kredittporteføljen, rente- og valutarisiko i bankporteføljen, likviditetsrisiko, forretningsmessig risiko, eierisiko og omdømmerisiko. ICAAP har ikke oppmerksomhet på kun én metode eller ett tall, men presenterer et sett med beregninger med blant annet ulike tidshorisonter, konfidensnivå og forutsetninger.

BN Bank har gjennomført vurderingene for 2011 med tilhørende rapportering til Finanstilsynet. Hovedkonklusjonene er at bankens risiko-, kapital- og likviditetssituasjon er forbedret i løpet av 2011, styring og kontroll i banken vurderes som tilfredsstillende og at banken etter styrets oppfatning er tilstrekkelig kapitalisert i forhold til bankens risikonivå.

Kapitaldekning er presentert i tabell 1, mens spesifikasjon av risikovektet balanse er presentert i tabell 2.

Tabell 1: Kapitaldekning

MILLIONER KRONER	KONSERN		MORBANK	
	2011	2010	2011	2010
Aksjekapital	649	619	649	619
Annen egenkapital	2 506	2383	1 363	1298
Foreslått avsatt konsernbidrag	0	0	0	0
Evigvarende ansvarlig kapital (fondsobligasjonsinnlån)	552	516	351	334
Frdrag for:				
Immaterielle eiendeler	-20	-16	-20	-16
Utsatt skattefordel	-43	-54	0	-6
Kjernekapital ²	3 644	3448	2 343	2229
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	899	971	1 100	1154
Frdrag for:				
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital som ikke kan medregnes	0	0	-104	-206
Netto tilleggskapital	899	971	996	948
Sum ansvarlig kapital	4 543	4419	3 339	3177
Risikovektet balanse	33 171	31881	19 131	17935
Kjernekapitaldekning (%)	11,0	10,8	12,2	12,4
Kapitaldekning (%)	13,7	13,9	17,5	17,7

Tabell 2: Spesifikasjon av risikovektet balanse (mill.kr)

MILLIONER KRONER RISIKOVEKT	KONSERN 2011		MORBANK 2011	
	INNREGNET BELØP	VEKTET BELØP	INNREGNET BELØP	VEKTET BELØP
0 %	1 004	0	1 004	0
10 %	1 503	150	1 504	150
20 %	4 725	945	14 915	2 983
35 %	9 560	3 346	6 986	2 445
50 %	420	210	419	210
75 %	345	259	345	259
100 %	28 261	28 261	13 084	13 084
Plasseringer som inngår i handelsporteføljen	0	0	0	0
Omsettelige gjeldsbrev som inngår i handelsporteføljen	0	0	0	0
Sum risikovektet balanse	45 818	33 171	38 257	19 131
Kapitaldekning		13,7		17,5

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Styring og kontroll av risiko

Styret i BN Bank ASA har et uttalt mål om en samlet lav risikoprofil i all virksomhet. Målsettingen om en lav risikoprofil er ikke endret gjennom 2011. BN Banks lønnsomhet er blant annet avhengig av evnen til å identifisere, styre og prise risiko som oppstår i forbindelse med innvilgelse og oppfølging av engasjement. Det vises også til eget kapittel Risikostyring og internkontroll i årsrapport.

Banken har retningslinjer for styring av alle relevante risikoer. Dette omfatter risikotoleranse, rammer, valg av metode for overvåking, samt krav til rapportering. De etablerte prinsippene for risikostyring gjelder for hele konsernet. Styret mottar regelmessig statusrapporter på alle relevante risikoer.

Banken har ingen eksponering i aksjemarkedet.

Et nytt regelverk for kapitaldekning (Basel II) trådte i kraft med virkning fra 2007. Finansinstitusjoner med lav kredittrisiko og gode systemer for risikostyring vil i utgangspunktet kunne få lavere krav til ansvarlig kapital etter det nye regelverket. Banken har ambisjon om å ta i bruk den såkalte avanserte IRB-metoden for mesteparten av utlånsporteføljen. Styret vedtok i 2010 å påstarte en prosess med sikte på å søke om Finanstilsynets godkjenning som Avansert IRB-bank.

I det følgende gis en vurdering av de vesentligste risikoene.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for tap som skyldes at konsernets motparter eller kunder ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser overfor BN Bank. Kredittrisiko vedrører alle fordringer på motparter/kunder, i hovedsak utlån, men også ansvar i henhold til andre utstedte kreditter, garantier, verdipapirer, innvilgede, ikke trukne kreditter samt motpartsrisiko som oppstår gjennom derivater og valutakontrakter. Oppgjørsrisiko, som oppstår i forbindelse med betalingsformidling som et resultat av at alle transaksjoner ikke skjer i realtid, medfører også motpartsrisiko. I utlånsporteføljen er kredittrisiko en funksjon av to hendelser, og begge hendelsene må inntreffe for at det skal kunne oppstå tap. Den ene er manglende betalingsevne eller-vilje hos låntakerne. Den andre er at verdien av den underliggende pantesikkerheten ikke er tilstrekkelig til å dekke BN Banks krav ved eventuelt mislighold og påfølgende realisasjon av pantet. Utlånsengasjementer i bedrifts- og personmarkedet risikoklassifiseres før det treffes kredittbeslutning. Klassifiseringen oppdateres minst én gang per år for bedrifter og kvartalsvis for personmarked.

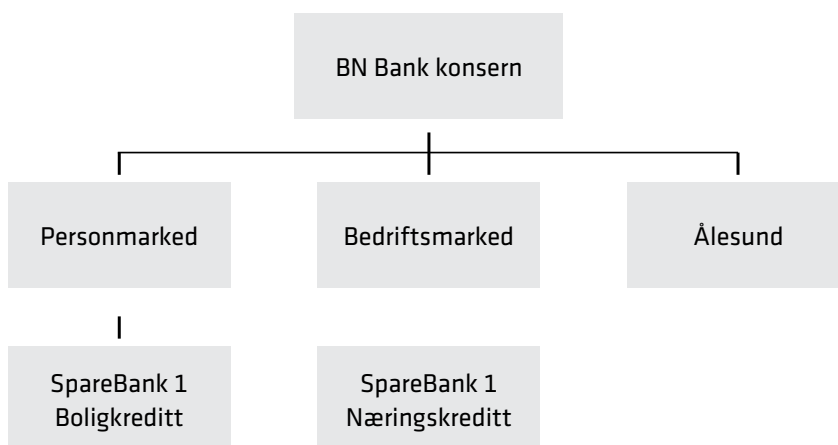
Kredittrisiko er en vesentlig risiko for banken, og eksponeringen skal være lav. Overvåkingen er basert på et internt risikoklassifiseringssystem. BN Bank har modellverktøy for analyse av kredittrisiko innenfor hhv. næringsseidendom, øvrig næringsvirksomhet og personmarkedet. Modellene tilordner hver debitor en PD-klasse og en LGD-klasse. PD-klassifiseringen angir sannsynligheten for at engasjementet misligholdes mens LGD-klassifiseringen gir et estimat på tapsraten (i forhold til eksponeringsstørrelsen) gitt at engasjementet misligholdes. PD og LGD er henholdsvis en forkortelse av det engelske Probability of Default og Loss Given Default. Produktet av den PD og LGD som tilordnes et enkeltengasjement gir engasjementets forventede tap i prosent av eksponeringsstørrelsen.

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Bankens kredittstrategi inneholder mål og rammer for

- Porteføljekvalitet; målt som misligholdssannsynlighet, forventet tap og faktisk mislighold innenfor hver kredittportefølje
- Porteføljekonsentrasjon; antall, størrelse og kvalitet på store engasjement, samt konsentrasjon på areal typer
- Porteføljevekst
- Avkastning

For BN Bank konsernet oppstår kredittrisiko innenfor følgende områder og selskaper:

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Risikoklassifisering

BN Bank har et risikoklassifiseringssystem for utlånsengasjementer. Bankens modeller klassifiserer engasjementene etter sannsynlighet for mislighold og antatt tap ved mislighold. Det benyttes ulike modeller avhengig av hva som vurderes å være de vesentligste risikofaktorene i engasjementet. Modellene bruker ulike kvantitative metoder som simulering og logistisk regresjon. For utlån til næringsseidom benyttes kvantitative metoder i kombinasjon med kvalitative vurderinger.

Kredittmodellene skiller seg fra hverandre når det gjelder hva som vurderes å være de vesentligste risikofaktorene i engasjementet. For eiendomsselskaper fokuseres det på nivå og usikkerhet på kontantstrømmene som genereres fra de eiendommene som finansieres for klassifisering i forhold til misligholdssannsynlighet. For andre typer foretak fokuseres det sterkere på tidligere oppnådde resultater/kontantstrøm, markedssituasjon, ledelse m.v. For klassifisering i forhold til tap ved mislighold fokuseres det på verdi og usikkerhet på verdi av de eiendommer som tjener som pantesikkerhet for lånet. For personmarkedet er oppmerksomheten knyttet til debtors inntekts- og formuesforhold i tillegg til ulike adferdsvariable. For LGD beregning er også her pantesikkerheten og pantets verdi i forhold til lånestørrelse sentralt.

Porteføljen fordelt på risikoklasser, samt andre relevante opplysninger fra systemet, rapporteres jevnlig til styret.

Forventet tap

Bankens risikoklassifiseringssystem beregner forventet tap på de ulike porteføljene. Forventet tap på utlån uttrykker en forventning om størrelsen på årlige gjennomsnittlige tap over en konjunktursyklus.

Ved utgangen av 2011 var forventet tap på utlån i hele porteføljen 0,23 prosent fordelt på 0,08 prosent i personmarkedet, 0,18 prosent for næringsseidom og 0,54 prosent for Ålesundsporteføljen.

I 2011 har tap på utlån vært 0,19 prosent av brutto utlån. Tap i prosent av forvaltet brutto utlån har vært 0,01 prosent innenfor personmarkedet, 0,11 prosent innenfor næringsseidom og 0,91 prosent i Ålesundsporteføljen. Historisk har tap på utlån vært betydelig lavere enn beregningene av forventet tap, med unntak av 2008 der ett enkelt engasjement medførte tap på 205 millioner kroner. Tap på utlån innenfor den tradisjonelle pantelånsvirksomheten har vært lave.

Tapsnivået over tid i BN Bank er sterkt knyttet til utviklingen i makroøkonomien. Utviklingen i realøkonomien og eiendomsprisene vil derfor påvirke tapsomfanget fremover.

Andel av engasjementene sett i forhold til kategoriene av forventet tap i % er presentert i tabell 3.

Tabell 3: Andel av engasjementene sett i forhold til kategoriene av forventet tap i %

FORVENTET TAP (%)	PERSONMARKED	BEDRIFTSMARKED	AVHENDET VIRKSOMHET	TOTALT
0 - 0,01	58 %	16 %	56 %	30 %
0,01 - 0,05	11 %	46 %	6 %	34 %
0,05 - 0,20	25 %	22 %	8 %	21 %
0,20 - 0,50	1 %	10 %	16 %	8 %
> 0,50	4 %	6 %	14 %	7 %

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsolidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Definisjon misligholdte engasjement

Et engasjement anses for å være misligholdt når kunden ikke har betalt forfalte terminer på utlån eller når overtrekk på rammekreditt ikke er innekket som avtalt etter at rammekreditten ble overtrukket.

Definisjon øvrige tapsutsatte engasjement

Et engasjement anses for å være tapsutsatt, selv om det ikke er misligholdt ennå, når det er blitt identifisert objektive bevis på verdifall.

Definisjon verdifall

Utlån og garantier vurderes etter "Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner av 21.12.2004". Utlån måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi (lånebeløpet som er overført til kunden). Ved senere måling vurderes utlån til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rentemetoden, som forenklet kan sies å være utlånets balanseførte verdi ved første gangs måling justert for mottatte avdrag og eventuell nedskrivning for tap. Dersom det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall, foretas nedskrivning for verdifallet. Banken har utarbeidet egne retningslinjer for nedskrivning for tap på utlån og garantier.

Kriterier for beregning av nedskrivninger på individuelle utlån er at det foreligger objektive bevis for verdifall. Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer, ifølge utlånsforskriften, observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser:

- Engasjement som er tidligere nedskrevet
- Engasjement som var med foregående kvartal og ikke ble friskmeldt
- Engasjement med betalingsmislighold mer enn 30 dager
- Engasjement med mislighold av covenants
- Engasjement innvilget avdragsutsettelse, pantefrafall som medfører likviditetstilførsel, refinansiering eller endrede nedbetalings- eller rentevilkår som følge av likviditetsproblem.
- Engasjement i høy risikoklasse, tilsvarende RK 8 eller høyere, eller PD klasse 9 og 10 med unntak av de som tidligere i år har vært gjenstand for vurdering og friskmeldt. Eventuelle negative hendelser/utvikling medfører at engasjementet skal inntas i tapsrutinen på tross av tidligere friskmelding.

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Metode for nedskrivninger

Nedskrivning for tap foretas når det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall. Nedskrivningen beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige konstantstrømmer neddiskontert med effektiv rente.

Tap på utlån er basert på en gjennomgang av bankens utlåns- og garantiportefølje etter Finanstilsynets regler for verdsettelse av engasjementer. Banken foretar ved utgangen av hvert kvartal en konkret fastsettelse av tap på utlån og garantier. Misligholdte og tapsutsatte engasjementer følges opp med løpende vurderinger.

Nedskrivning på grupper av utlån foretas dersom det foreligger objektive bevis for verdifall i den aktuelle utlånsgruppen.

Tabell 4: Forfalte og nedskrevne utlån

	IKKE FORFALT					BRUTTO UTLÅN	INDIVIDUELL NEDSKR.	GRUPPE NEDSKR.	NETTO UTLÅN
	IKKE NED- SKREVET	<30 DAGER	30-60 DAGER	60-90 DAGER	<90 DAGER				
Personmarked	8 970	235	44	16	60	9 325	-3	-24	9 298
Bedriftsmarked	23 813	252	1	49	0	24 115	-92	-61	23 962
Solgt portefølje	2 827	0	0	0	21	2 848	-30	-20	2 798
Utlån	35 610	487	45	65	81	36 288	-125	-105	36 058

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at banken ikke evner å finansiere økninger i utlån og innfri bankens forpliktelser etter hvert som de forfaller (refinansieringsrisiko). Likviditetsrisiko omfatter også risikoen for at finansielle markeder som banken ønsker å benytte ikke fungerer (markedslikviditet). Likviditetsrisiko er en vesentlig risiko for banken. Eksponeringen skal være moderat og på linje med gjennomsnittet i markedet. Overvåking skjer ved kontroll av eksponering i forhold vedtatte rammer og kontroll av kvalitative krav. Ledelsen mottar månedlig rapportering av likviditetsrisiko i forhold til rammer og mål.

BN Bank har en noe lavere innskuddsdekning enn gjennomsnittet blant norske banker. Dette forklares med at BN Bank har en kortere historie som bank med innskuddsvirksomhet enn som kredittforetak. Dette betyr at BN Bank relativt sett er mer avhengig av penge- og verdipapirmarkedet som finansieringskilde enn de fleste andre banker. Styret har vedtatt overordnede retningslinjer for styring av likviditetsrisiko med blant annet krav til måling, overvåking og oppfølging. Banken har et 12 måneders overlevelsesmål i forhold til likviditet. I tillegg har styret vedtatt en beredskapsplan til bruk ved eventuelle likviditetskriser. Styret har videre vedtatt rammer for netto finansieringsbehov innenfor gitte tidshorisonter og rammer/mål for andre likviditetsindikatorer. Likviditetsposisjonen rapporteres månedlig til styret. Det foretas også stresstester for å overvåke likviditetssituasjonen.

Banken har nå etter styrets oppfatning en tilfredsstillende likviditetssituasjon. Restløpetid eiendeler og gjeld er presentert i tabell 5

Tabell 5: Restløpetid eiendeler og gjeld likviditet (mill.kr)

	SUM		INN	FRA 1 MND.	FRA 3 MND.	FRA 1 ÅR	OVER
	HOVEDSTOL	UDEFINERT	TIL 1 MND.	TIL 3 MND.	TIL 1 ÅR	TIL 5 ÅR	5 ÅR
Utlån	40 151	1 726	321	259	2 005	8 599	27 241
Utlån avhendet virksomhet	104	101	0	0	2	0	1
Ansvarlig utlån	0	0	0	0	0	0	0
Kortsiktige plasseringer i verdipapirer	5 940	0	122	52	1 133	3 831	802
Kontanter og fordringer på kredittinstitusjoner	814	810	4	0	0	0	0
Sum	47 009	2 637	447	311	3 140	12 430	28 044
Ansvarlig lånekapital	1 870	0	7	12	71	1 269	511
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 190	361	10	511	7	301	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	19 572	0	0	805	6 985	10 957	825
Finansielle derivater	-14	0	-1	-5	29	-33	-4
Innskudd fra og gjeld til kunder	15 959	14 766	66	329	601	197	0
Innskudd avhendet virksomhet	9	7	0	0	2	0	0
Sum	38 586	15 134	82	1 652	7 695	12 691	1 332

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko er risikoen for uventede inntektssvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeferd.

Den mest sentrale refleksjonen ved denne definisjonen er at volatiliteten i resultatet i BN Bank i all vesentlighet nettopp påvirkes av kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Dette er risiko vi allerede har allokert kapital for. Denne refleksjonen har bakgrunn i bankens strategi som innebærer posisjonering som en enkel og forutsigbar bank omkring kjerneområdet.

Strategisk risiko

Strategisk risiko er risiko for tap eller sviktende inntjening på grunn av feilslåtte strategiske satsninger, herunder vekstambisjoner, inntreden i nye markeder og/eller oppkjøp.

Compliance (etterlevelses) risiko

Compliance risiko er risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner, bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter.

Omdømmerisiko

Omdømmerisiko er risiko for tap som følge av forringet omdømme. Dette inkluderer svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, grunnfondsbevisiere og myndigheter.

Bankvirksomhet er avhengig av tillit, både i markedet og i forhold til regulatoriske myndigheter. Hendelser som er negative for bankens omdømme kan skade likviditet og forretningsmuligheter.

Eierrisiko

Eierrisiko er risikoen for at BN Bank blir påført et negativt resultat fra eierposter i strategiske eide selskaper, eller at banken må tilføre ny egenkapital i strategisk eide selskaper, enten dette skyldes kraftig vekst eller for å sikre videre drift som følge av underskudd.

Følgende selskaper inngår i beregningen av eierrisiko;

- SpareBank1 Boligkreditt AS (eierandel 2,3 %)
- SpareBank1 Næringskreditt AS (Foreløpig ikke eier, men det planlegges å gå inn som eier og banken legger til grunn i eierrisikoen at vi går inn med 10% eierandel)

Kapitalbehov knyttet til eiendomsselskaper som er overtatt pga mislighold er behandlet under risiko for verdifall på fast eiendom. For øvrige selskaper vurderes det å være begrenset risiko og det er derfor ikke beregnet risikojustert kapital for disse.

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Renterisiko

Bankens innlån skal ha samme rentebinding som konsernets utlånsportefølje. Eventuelle forskjeller blir utlignet ved bruk av sikringsinstrumenter. På samme måte skal valutarisiko som følge av konsernets inn- og utlån i valuta reduseres med sikringsinstrumenter.

Bankens frie midler (egenkapital) har kort plasseringshorisont. Dette medfører at avkastningen på disse midlene vil variere med utviklingen i de korte rentene.

Styret har fastsatt retningslinjer og rammer for bankens rente- og valutarisikoeksponering. Eksponeringen rapporteres månedlig til styret.

Renterisiko defineres som den samlede inntjeningsmessige risiko banken har hvis rentebindingstiden for bankens forpliktelser og fordringer på og utenfor balansen, ikke er sammenfallende. Renterisiko er en risiko med noe betydning. Eksponeringen skal være lav. Bankens egenkapital skal i hovedsak være eksponert mot korte renter. Dette skal oppnås ved at forpliktelser og fordringer med rentebinding ut over ett år tilnærmet skal utligne hverandre. Overvåkingen skjer ved kontroll av eksponering i forhold vedtatte rammer for rentefølsomhet. Rentefølsomhetsanalysen er valgt som utgangspunkt for rammesetting på grunn av dette nøkkeltallets evne til å tallfeste renterisiko. Det andre sentrale verktøyet i renterisikostyringen er gap-analysen som sammenligner rentebinding på aktiva- og passivasiden per periode og omfatter poster både på og utenfor balansen. Ledelsen mottar jevnlig rapportering av disse sammenhengene

Banken har begrenset eksponering i rente- og valutamarkedene.

Reprisingstidspunkt (gap) for eiendeler og gjeld er presentert i tabell 6.

Tabell 6: Reprisingstidspunkt (gap) for eiendeler og gjeld renterisiko (mill.kr)

	SUM		INN	FRA	FRA	FRA	OVER
	HOVEDSTOL	UDEFINERT	TIL	1 MND.	3 MND.	1 ÅR	5 ÅR
			1 MND.	TIL 3 MND.	TIL 1 ÅR	TIL 5 ÅR	
Utlån avhendet virksomhet	101	0	101	0	0	0	0
Ansvarlig utlån	0	0	0	0	0	0	0
Finansielle derivater	21 766	0	722	5 421	10 139	4 432	1 053
Kortsiktige plasseringer i verdipapirer	5 506	188	1 560	2 024	1 145	479	110
Kontanter og fordringer på kredittinstitusjoner	814	0	814	0	0	0	0
Sum	61 447	189	26 533	15 738	11 612	6 071	1 305
Ansvarlig lånekapital	1 451	1	500	785	0	165	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 178	7	371	800	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	17 950	253	0	10 603	3 742	2 638	714
Finansielle derivater	21 766	0	71	10 585	7 653	2 783	674
Innskudd fra og gjeld til kunder	15 959	29	1 523	13 617	597	194	0
Innskudd avhendet virksomhet	9	0	7	0	2	0	0
Sum	58 313	290	2 472	36 390	11 994	5 780	1 388
Netto = gap	3 134	-101	24 061	-20 652	-382	291	-83

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styling og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Valutarisiko

Valutarisiko defineres som den samlede inntjeningsmessige risiko banken har hvis valutakursene endres. Valutarisiko er en risiko som ikke er vesentlig for banken. Eksponeringen skal være lav. Overvåkingen skjer ved kontroll av eksponering i forhold til vedtatte rammer. Det utarbeides rapporter over nettoposisjon i hver valuta. Denne analysen inneholder alle valutaposter på og utenfor balansen (renter og hovedstoler), samt inngåtte avtaler med valutarisiko som ennå ikke er bokført. Ledelsen mottar jevnlig rapportering av denne analysen.

Banken har begrenset eksponering i rente- og valutamarkedene.

Valutafordeling for eiendeler og gjeld er presentert i tabell 7.

Tabell 7: Valutafordeling for eiendeler og gjeld (mill. kr)

	SUM									
	VERDI	NOK	EUR	DKK	SEK	CHF	JPY	USD	ISK	ANNEN
Utlån	33 260	30 174	601	603	673	101	191	935	-22	5
Utlån avhendet										
virksomhet	101	3	0	0	0	0	0	98	0	0
Ansvarlig utlån	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Forskuddsbetalinger og opptjente inntekter	70	70	0	0	0	0	0	0	0	0
Kortsiktige plasseringer i verdipapirer	5 506	5 506	0	0	0	0	0	0	0	0
Kontanter og fordringer på kredittinstitusjoner	814	173	573	10	15	-4	5	19	20	3
Sum	39 751	35 926	1 174	613	688	97	196	1 052	-2	8
Ansvarlig lånekapital	1 451	1 451	0	0	0	0	0	0	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 178	1 178	0	0	0	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	17 950	17 950	0	0	0	0	0	0	0	0
Innskudd fra og gjeld til kunder	15 959	15 941	0	3	0	0	0	14	0	0
Innskudd avhendet										
virksomhet	9	0	0	0	0	0	0	5	0	5
Sum	36 547	36 520	0	3	0	0	0	19	0	5
Finansielle derivater	0	-3 721	1 175	612	695	97	197	939	0	6
Netto valutaeksponering	3 204	3 126	-2	-2	-7	0	-1	94	-2	-3

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Operasjonell risiko

BN Bank definerer operasjonell risiko som "risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser". Definisjonen omfatter også juridisk risiko, men ikke strategisk risiko og omdømmerisiko som vurderes særskilt.

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentligste av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet.

BN Bank har en klar strategi om å være kostnadseffektiv, ha lav risiko, samt være enkel og forutsigbar. Som en konsekvens er det et mål for BN Bank å ha en så effektiv styring av operasjonell risiko, at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad.

Banken har gjennom det siste året iverksatt tiltak for på sikt å bedre kunne kvantifisere både risikotoleranse og kapitalbehov for operasjonell risiko.

BN implementerte i 2010 en egen taps- og hendelsesdatabase hvor uønskede hendelser og nesten hendelser registreres og følges opp. Formålet med implementeringen har vært å enklere kunne sette inn tiltak og/eller forbedringstiltak for å forhindre eller redusere uønskede hendelser.

Bankens operasjonelle risiko søkes holdt på et lavt nivå gjennom standardisering av produkter og tjenester, en liten og oversiktlig organisasjon med klare ansvarsforhold, samt gode arbeidsprosesser og styringssystemer.

Styret får årlig en gjennomgang av den operasjonelle risikoen i banken. I tillegg blir styret løpende oppdatert med eventuelle vesentlige driftsforstyrrelser eller driftsavvik.

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

Sammenligning av regulatorisk og økonomisk kapitalbehov

Bankens krav til kapitaldekning i kredittvirksomheten påvirkes av samlet kreditteksponering og den tapsrisiko som eksisterer i porteføljen.

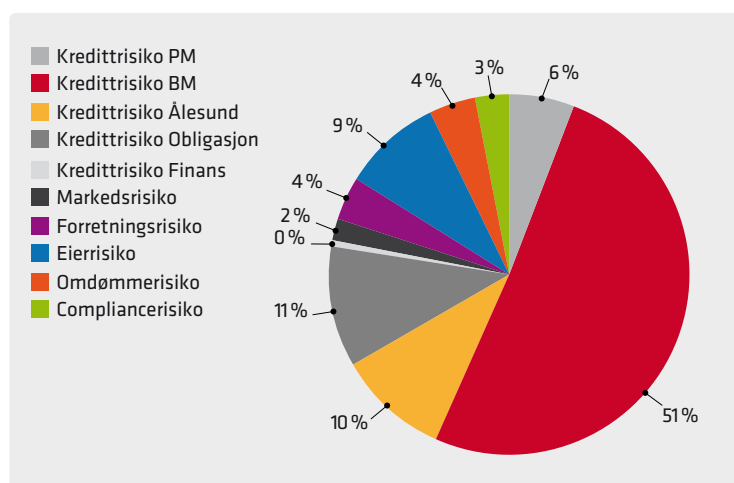
Samlet vurdering av kapitalbehov er presentert og sammenligning av økonomisk kapitalbehov og regulatorisk kapitalbehov er presentert i tabell 8.

Tabell 8: Sammenligning av økonomisk kapitalbehov og regulatorisk kapitalbehov

OMRÅDE	ØKONOMISK KAPITAL (MILL. KR.)	REGULATORISK KAPITAL (MILL. KR.)
Kredittrisiko PM	142	292
Kredittrisiko BM	1 148	2 164
Kredittrisiko Ålesund	229	0
Kredittrisiko Obligasjon	238	108
Kredittrisiko Finans	10	10
Markedsrisiko	33	0
Operasjonell risiko	91	79
Forretningsrisiko	200	0
Eierrisiko	81	0
Omdømmerisiko	0	0
Compliancerisiko	0	0
Strategisk risiko	76	0
Totalt	2 248	2 653

Tabell 8 kan illustreres med fordeling som i figur 2.

Figur 2: Andel av økonomisk kapital per område

- Innledning
- Kapitaldekningsregler
- Metodevalg
- Konsollidering
- Kapitaldekning
- Styring og kontroll av risiko
- Sammenligning kapitalbehov

De viktigste forklaringer på avviket i beregningene mellom pilar 1 og pilar 2 (ICAAP)

Kredittrisiko

Konsernet benytter standardmetoden for beregning av kapitalbehovet for kredittrisiko under pilar 1. Under standardmetoden fastsettes kapitalbehovet med bakgrunn i sjablongmessige vektingssatser i hovedsak basert på kundetype. Under pilar 2 benyttes interne modeller for beregning av risikojustert kapital hvor også den enkelte kundens betjeningsevne målt ved PD og LGD legges til grunn. I tillegg er det beregnet risikojustert kapital for konsentrasjonsrisiko.

Markedsrisiko

BN Bank har ikke posisjoner pr 31.12.2011 som innebærer at det beregnes kapitalbehov etter de regulatoriske regler under pilar 1.

Operasjonell risiko

Under pilar 1 benytter BN Bank basismetoden (Basic Indicator Approach) for å fastsette beregningsgrunnlaget for operasjonell risiko. Basismetoden beregner risikoen til 15 % av gjennomsnittlig inntekt i BN Bank konsernet de tre siste årene, beregnet ved regnskapsårets slutt.

Mens banken under Pilar 2 har hensyntatt fremtidige operasjonelle kapitalbehovet ut fra konsernets inntektsmål i de neste 3 årene.

Øvrige risikoer

For øvrige risikoer er det ikke krav om å fastsette risikojustert kapital under pilar 1.

www.bnbank.no

BN Bank